

Dôkaz neschopnosti súčasnej francúzskej vlády

Joseph de Maistre

14. mája 2021 † História † Francúzska revolúcia

James Gillray, *Vlastenecké znovuzrodenie: Parlamentná reforma po francúzsky*

zdroj: wikimedia commons

pokračovanie

Zákonodarca sa podobá na Stvoriteľa v tom, že nepracuje stále. Vytvorí a potom odpočíva. Každá skutočná legislatívna akcia má svoj sabat. Prerušovanosť je jej rozlišujúcim znakom. Ovídius preto konštatoval pravdu najvyššieho stupňa, keď povedal: „*Quod caret alterna requie durabile no est.*“

Ak by dokonalosť bola jedným z atribútov ľudskej prirodzenosti, každý zákonodarca by prehovoril iba raz. Ale pretože všetky naše diela sú nedokonalé, tak s ohľadom na úpadok politických ustanovizní je suverén nútený posilňovať ich novými zákonmi. Avšak ľudská legislatíva by sa mala podobáť svojmu vzoru práve prerušovanosťou, o ktorej som práve hovoril.

Ak odpočinku náleží rovnaká hodnota ako prvotnému aktu, potom čím viac úkonov sa vykoná, tým ľudskejšie a tým krehkejšie dielo vzniká. Pozrite sa na to, čo vykonali tri francúzske národné zhromaždenia. Aké veľavravné je v tomto ohľade množstvo vydaných zákonov!

Od 1. júla 1789 do októbra 1791 prijalo Národné zhromaždenie 2557 zákonov. Zákonodarné zhromaždenie schválilo za jedenásť a pol mesiaca 1712 zákonov. Národný konvent od prvého dňa republiky do 4. brumairu roku IV. (26. október 1795), teda za 57 mesiacov ustanovil 11 210 zákonov, čo robí spolu 15 479 zákonov.

Pochybujem, že tri francúzske kráľovské domy za stáročia svojej vlády vytvorili takú zbierku. Ak premýšľame o tomto nekonečnom počte zákonov, zakúšame dva rôzne pocity. Jeden je obdiv, či aspoň údiv. Spolu s Burkeom je človek prekvapený, že národ, ktorého ľahkovážnosť je príslovečná, dokázal splodiť takých usilovných pracovníkov. Takáto legislatívna stavba je vskutku ohromujúcim pomníkom gigantických rozmerov. Ale údiv sa stáva zármutkom, keď sa človek zamyslí nad prázdnotou a nulitou týchto zákonov. Človek pozoruje deti, ktoré sa vraždia kvôli domčeku z kariet.

Načo toľko zákonov? Pretože nejstuje zákonodarca. Čo teda títo „zákonodarcovia“ za šesť rokov urobili? Nič, pretože ničť neznamená tvorť.

Je ťažké si vôbec predstaviť taký neuveriteľný úkaz, národ, ktorý si za päť rokov vyrobí tri ústavy. Skutočný zákonodarca by takto nešaškoval. Povie svoje *FIAT* a veci sa rozbehnú. Napriek všetkej námahe troch zhromaždení, veci sa menia od zlých k horším, pretože súhlas národa s prácou zákonodarcov sa kontinuálne vytráca.

Ústava z roku 1791 je zaiste majestátny pomník veľkolepej hlúposti. Treba však povedať, že okúzlila Francúzsko natoľko, že väčšina národa zo srdca, hoci bez štipky rozumu prisahala na národ, zákon a kráľa. Francúzsko bolo touto ústavou natoľko uchvátené, že aj keď už dávno nebola v platnosti, nebolo nič neobvyklé počuť tvrdenie, že aby sa mohla obnoviť pravá monarchia, tak je treba ústave z roku 1791 prinavrátiť platnosť. To je podobné ako tvrdiť, že sa z Ázie musíme vrátiť do Európy cez Mesiac. Condorcetovu ústavu nikdy nevyskúšali a ona toho ani nikdy nebola hodná. Ústava, ktorá dostala prednosť, vďaka niekoľkým podrezaným hrdlám, stále vyhovuje jej podobným ľuďom a táto falanga je vďaka revolúcii stále početná. Takže napokon zo všetkých ústav má najmenej podporovateľov tá, ktorá je v práve v platnosti. V zhromaždení, ktoré ju prijalo (aspoň podľa tvrdenia vlády), veľa hlasujúcich naivne napísalo: „*Súhlasím, lebo chcem niečo lepšie.*“ A to je vo všeobecnosti rozpoloženie tohto národa: Ľudia sa od únavy, znechutenia a zúfalstva z hľadania niečoho lepšieho poslušne podrobia.

Omráčení z množstva nešťastia a pretrpeného zla sa nádejajú, že pod týmto suchým stromom nájdu chvíľku na vydýchnutie. Radšej zlý prístav, ako rozbúrené more. Ale presvedčenie, či dokonca úprimný súhlas nevidieť nikde. Ak by Francúzom táto ústava naozaj vyhovovala, jej neviditeľné pôsobenie by jej každým dňom získavalo nových podporovateľov. Deje sa však pravý opak. Každou minúťou z tábora demokracie niekto dezertuje. Tróny *pentarchov* stráži strach a apatia. Tí najvnímavejší z nezainteresovaných cestujúcich, ktorí v tejto dobe prechádzajú Francúzskom, sa zhodujú v tom, že je to republika bez republikánov.

Ak ale, ako sa zvyklo kázať kráľom, sila vlády spočíva výlučne v láske jej poddaných, ak samotný strach nestačí na udržanie suverenity, čo si máme myslieť o Francúzskej republike?

Otvorte oči a uvidíte, že nežije. Aký ohromný stroj! Koľko koliesok a pružín! Aká ohromná zmäť hrkotajúcich kúskov. Aký veľký počet ľudí, zamestnaných jeho opravou! Všetko dokazuje, že v tomto hnutí niet ničoho prirodzeného, pretože prvotnou charakteristikou prirodzeného stvorenia je moc sprevádzaná ekonómiou prostriedkov. Všetko je na svojom mieste, nič sa nezadrháva, trenie je nízke, nič neharmoce, počuť len majestátne ticho. Taký je mechanizmus prírody, dokonalá rovnováha, *ekvilibrium*, presná symetria častí, ktorá aj rýchlemu pohybu dopraje potrebnú prestávku.

Preto vo Francúzsku nejstuje zvrchovaná moc. Všetko je umelé a násilnícke a napovedá, že takéto usporiadanie vecí nevydrží. Moderná filozofia je príliš materialistická a príliš bezočivá, aby dokázala vnímať skutočnú hnciu silu politického sveta. Jedno z jej bláznovstiev je viera, že nejaké zhromaždenie dokáže konštituovať národ, že ústava, teda zvrchovaná suma fundamentálnych zákonov prináležiacich nejakému národu a dávajúcich mu konkrétnu formu vlády, je výrobok ako hocičo iné a potrebuje len inteligenciu, znalosti a prax, že sa snáď niekto dokáže vyučiť v remesle písania ústav a že si ľudia kedykoľvek môžu

povedať: „*Podíme a urobme si vládu*“, ako môžu povedať remeselníkov: „*Podíme, postavme mlyn alebo tkáčsky stav.*“

Žiadna veľká inštitúcia nevzišla len z ľudských zámerov a ľudské dielo je krehké tým viac, čím viac ľudí je zapletených do jeho uskutočnenia, čím viac stojí na vede a rozumovaní a to je rovnako isté ako nejaký matematický vzorec.

James Gillray, *Sľubované hrôzy francúzskej invázie*

zdroj: wikimedia commons

Písaná ústava, ako je tá, ktorá vládne Francúzsku dnes, je len stroj, ktorý uchopuje vonkajšie zdanie života. Človek je svojimi vlastnými silami tak maximálne Vaucanson. Aby bol Prometeom, musí vyšplhať do neba, pretože zákonodarca si nedokáže zaistiť poslušnosť ani silou ani zdôvodňovaním.

Nateraz možno povedať, že experiment už skončil, pretože tvrdiť, že ústava funguje, by bolo zamieňaním ústavy s vládou. Táto vláda, ktorá je mimoriadne pokročilou formou despotizmu, funguje veľmi dobre, ústava jestvuje len na papieri. Dodržiavajú alebo porušujú ju ku svojmu prospechu, ľudí nemajú za nič a urážky, ktoré páni smerujú k ľudu vo forme falošného rešpektu a úcty ich vyliečili z ich omylov.

Život vlády, rovnako skutočný ako život človeka. Cítíme to, ba vidíme to a v tomto nás nemožno oklamať. Prosím každého Francúza, ktorý ešte má svedomie, aby sa sám seba spýtal, či dať svojmu volenému zástupcovi titul zákonodarca ho nestojí námahu, či ho tento čestný a zdvorilý titul nestojí rovnaký druh námahy, aký si pamätá zo starého režimu, keď s potešením oslovoval syna kráľovho tajomníka markíz alebo gróf.

Všetka česť pochádza od Boha, povedal kedysi Homér. Rovnako hovoril aj sv. Pavol bez toho, aby ho kopíroval. Je isté, že tú nepopísateľnú vlastnosť, zvanú česť, si sám sebe človek nedokáže udeliť. Česť náleží suverénovi samotnému a z neho, ako z nesmierneho rezervoáru je potom rozdeľovaná v príslušnej miere a váhe medzi rôzne triedy a jednotlivcov.

Všimol som si, že keď nejaký legislátor vo svojom spise hovorí o svojej hodnosti, noviny ho vysmejú, pretože dnes už vo Francúzsku nie je žiadna hodnosť, len moc, ktorá závisí výlučne na sile. Ľud vidí poslanca len ako jednu sedemstopäťdesiatinu moci, schopnej spáchať značné zlo. Poslanca rešpektujú nie preto, že je poslancom, ale preto, že je rešpektovateľný. Každému sa bez pochyby páčila reč M. Simeona o rozvode, ale každý si želal, aby ju predniesol pred zákonodarným zhromaždením.

Možno, že podlieham ilúzii, ale tento márnomyseľný slovesný novotvar, ktorý predstavuje isté odškodnenie, je vlastný len francúzskemu zastupiteľskému systému. Angličan, slobodný podľa zákona a majetkovo

nezávislý, ktorý príde do Londýna zastupovať národ na vlastné náklady, má v sebe dačo impozantné. Ale títo francúzski zákonodarcovia, ktorých vydávanie zákonov stojí národ päť či šesť miliónov libier ročne, títo predavači vyhlášok, ktorí vykonávajú národnú zvrchovanosť za osemdesiat kilogramov obilia na deň, nie sú v skutočnosti veľmi imponujúci a keď sa spýtame čo sú hodní, je ťažko prinútiť sa nehodnotiť ich inak ako v pšenici.

V Anglicku, dve magické litery M. P., pridané aj za nie veľmi známe meno, zrazu vynesú človeka hore a dajú mu právo na výhodný sobáš. Vo Francúzsku by na človeka, ktorý usiluje o miesto poslanca, aby získal šancu na inak nepravdepodobné manželstvo, pozerali veľmi pohrdavo. A to preto, že každý zástupca, každý nástroj falošnej zvrchovanosti, vyvoláva alebo zvedavosť, alebo strach.

Tak neuveriteľne biedna a slabá je moc samotného človeka, ktorý sám nedokáže zaviesť ani spôsob odievania. Koľko nariadení bolo adresovaných Zákonodarnému zhromaždeniu predpisujúc odevy jeho členom? Minimálne tri či štyri a všetko márne. Obrázky ich nádherných oblekov kolujú po susedných krajinách a samotní Parížania si z nich robia posmech. Veľká udalosť dokáže posvätiť bežný odev. Dá mu istú výnimočnosť, ktorá vo svete módy prežije. Zatiaľ čo iné odevy sa postupne menia, tento zostáva stále rovnaký, vždy ctený. Takto vznikli odevy, ktorým dnes pripisujeme a preukazujeme veľkú úctu a česť.

Ľudí, čo si pozorne všimajú všetko okolo seba iste zaujalo, že z celej tej revolučnej parády si popularitu udržala iba šerpa a pero a aj tie pochádzajú od rytierov. Prežili uvädnuté ako stromy, ktoré boli vyťaté a odstavené od životodarnej miazgy, hoci ešte si na chvíľku zachovávajú svoju krásu. Úradník vystrojený týmito zneuctenými symbolmi je ako lupič, vyparádený v šatách, ktoré práve stiahol zo svojej obeť.

Neviem či čítam dobre, ale všade kam sa pozriem, čítam nulitu tejto vlády. Územia, ktoré Francúzsko dobylo vytvárajú dojem, že táto vláda má nádej a aj tie najlepšie intelektu sú popletené žiarou týchto vojenských úspechov a nevidia, že tieto úspechy a stabilita Republiky nijako nesúvisia. Víťazstvá sa dajú získať pod akýmkoľvek režimom, dokonca aj revolučným, pretože k víťazstvám vedie predovšetkým vybičovaná morálka mužov. Francúzi budú vo vojne víťaziť dovtedy, kým má vláda dostatok chochmesu, aby im lichotila, zatiaľ čo v skutočnosti nimi pohŕda a ženie ich proti guľkám nepriateľa, sľubujúc im epitafy v novinách. Aj dnes vyhráva bitky Robespierre. Jeho železný despotizmus vedie Francúzov na jatky a k víťazstvu. Rozhadzovanie zlata a prelievanie krvi, žmýkanie všetkého, čo sa pánom Francúzska podarilo uchmatnúť, to je ten úspech, ktorý pozorujeme. Výnimočne statočný národ vydráždený každým druhom fanatizmu a vedený schopnými generálmi bude vždy víťaziť, avšak zaplatí tie víťazstvá veľmi draho. Získala ústava z roku 1793 týmito víťazstvami pečať dlhovekosti? A prečo by teda dlhovekosť mali tieto víťazstvá zaručiť ústave z roku 1795, keď ju nedali tej predchádzajúcej?

Povaha národa sa nikdy nemení. Barclay v 16. storočí výstižne opísal vojenskú povahu Francúzska. „*Je to národ*“ povedal, „*nadovšetko odvážny a neporaziteľný na svojej pôde, ale za hranicami, to je úplne iný prípad. Preto si nikdy nedokázal udržať vládu nad inými národmi a preto je jeho sila zároveň jeho nešťastím.*“

Nikto nevníma silnejšie ako ja, že terajšie okolnosti sú mimoriadne a je veľmi pravdepodobné, že to, čo sa v minulosti stalo vždy sa teraz stať nemusí, ale pre účel tejto práce to nemá význam. Stačí ak ukážem nepravosť tvrdenia, že ak Republika víťazí, tak vytrvá. Ak už ale musím prorokovať, tak radšej poviem, že vojna ju drží pri živote, ale mier ju zabije. Vynálezca nejakého fyzikálneho systému by si určite blahoželal,

ak by všetky prírodné skutočnosti hovorili v jeho prospech. Ja môžem na podporu svojich úvah odcitovať všetky historické skutočnosti. Skúmajúc v dobrej viere všetky príklady, ktoré nám dejiny dávajú, nevidím nič, čo by hovorilo v prospech tohto chimérického systému svojvoľných politických konštrukcií a abstraktného teoretizovania. Môžem uviesť Ameriku, hoci treba povedať, že čas brať Ameriku ako dejinný príklad ešte nedozrel. Tak či onak, uvediem niekoľko poznámok.

1. Britská Amerika mala kráľa, hoci ho nikdy nevidela. Sláva monarchie jej bola cudzia a suverén bol pre nich istým druhom nadprirodzenej moci, ktorú nikdy naozaj necítily.
2. Demokratický prvok, ktorý je pre ňu charakteristický, jestvoval v ústave jej materskej krajiny.
3. Okrem toho tam jestvovali iné demokratické elementy, ktoré so sebou prinieslo množstvo kolonistov, narodených uprostred politických a náboženských sporov a ktorí boli takmer všetci republikáni.
4. Američania pracovali s týmito prvkami v rámci schémy troch politických síl, ktorú zdedili od predkov a nie na tabula rasa, ako Francúzi.

Ale všetky novoty v ich vláde, všetky veci, ktoré sú výsledkom ľudovej svojvôle sú zároveň najkrehkejšími časťami systému a len ťažko možno skombinovať viac symptómov slabosti a úpadku. Nielenže pochybujem o stabilite americkej vlády, ale ani založenie anglickej Ameriky ma vôbec nenapĺňa dôverou. Napríklad mestá, hnané opovrhnutiahodnou žiarlivosťou sa nedokázali zhodnúť, kde by mal Kongres zasadať. Žiadne nechcelo túto poctu prenechať inému. Tak sa rozhodli postaviť nové hlavné mesto. Vybrali vhodné miesto na brehu veľkej rieky a rozhodli sa volať ho Washington. Vyznačili miesta pre všetky verejné budovy, začali stavať a plán tejto kráľovnej miest začal kolovať po Európe. Tu nie je nič, čo by nejako presahovalo ľudské sily. Mesto možno ľahko postaviť. Na druhej strane je toľko ľudského, toľko svojvoľného v tomto podniku, že by človek mohol staviť na to, že mesto nepostavia, že ho nenazvú Washington a že tam Kongres nezasadne.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/dokaz-neschopnosti-sucasnej-francuzskej-vlady/>